

SENIORENVRIJWILLIGERSPLAN 2001

Stedelijke Seniorenraad Stad Gent
p.a. Administratief Centrum Stad Gent
Woodrow Wilsonplein 1
9000 GENT

Woord vooraf

Een seniorenvrijwilligersplan is een basisdocument. Het verwoordt de verlangens van de Stedelijke Seniorenraad Gent in verband met haar wensen inzake vrijwilligerswerk. Het is de bedoeling dat het **beleid** hier rekening mee houdt.

SENIORENVRIJWILLIGERSPLAN

blz.

Woord vooraf

- 1 Inleiding
- 2 Historiek
- 3 Huidige wetgeving – Nieuwe voorstellen
- 4 Besluit
- 5 Slotbedenking
- 6 Dankwoord

1 INLEIDING

Begin december 2000 gaf Kofi Annan, de secretaris-generaal van de UNO het startsein voor het Internationaal jaar van de Vrijwilliger. Dit was de aanleiding voor ons land om werk te maken van een sluitend statuut van de vrijwilliger.

Zij zijn met velen de vrijwilligers. Ruim 1.000.000 Vlamingen zetten zich onbezoldigd in voor de medemens en samenleving onder meer als speelpleinanimatoren, bezoekers van bejaarden, vrijwillige brandweert, verkopers van kaarten voor een goed doel, voetbalstewards, zorgdragers voor gehandicapten, vrijwillige gidsen, moeders die voetbaltruitjes wassen, enz.

Over hun statuut bestaat geen zekerheid. Sommigen zijn verzekerd, anderen niet. Voor sommigen is er een aansprakelijkheidsregeling, voor anderen niet. Sommigen mogen vrijwilliger zijn, maar werklozen, bruggepensioneerden, arbeidsongeschikten, invaliden of slachtoffers van een arbeidsongeval of beroepsziekte mogen niet of moeten vooraf een aanvraag indienen bij de RVA, de Rijksdienst voor Pensioenen, enz.

Sommigen krijgen een onkostenvergoeding en moeten die aangeven aan de fiscus, anderen niet.

Vandaar de nood aan een statuut met een eenvoudige regeling voor verzekering, burgerlijke en strafrechtelijke aansprakelijkheid, voor onkostenvergoeding, d.w.z. een regeling die bovendien mensen niet ontmoedigt.

2 HISTORIEK

In maart 2001 organiseerde de Vlaamse Regering een interministeriële conferentie over vrijwilligerswerk met 4 doelstellingen:

- ✓ meer erkenning voor het vrijwilligerswerk;
- ✓ financiële en materiële steun;
- ✓ mensen aanmoedigen om zich vrijwillig in te zetten;
- ✓ contact bevorderen tussen vrijwilligers en hun organisaties.

Herinneren wij eraan dat op 23 maart 1994 door de Vlaamse Gemeenschap een decreet werd aangenomen betreffende het georganiseerd vrijwilligerswerk in de welzijns- en gezondheidssector. Daarin werd voorzien dat er met de vrijwilligers een afsprakennota zou opgesteld worden die de waarde heeft van een “herenakkoord”, ondertekend door de vrijwilligersorganisatie en de vrijwilliger en waarin zou gehandeld worden over:

- ✓ de frequentie, aard, omvang, omgeving van de activiteiten;
- ✓ inspraak in de organisatie;
- ✓ opleiding, vorming;
- ✓ beëindiging van het contract;
- ✓ aansprakelijkheid;
- ✓ vergoeding van onkosten, enz.

Er werd voorzien in een verzekering burgerlijke aansprakelijkheid van elke vrijwilliger voor schade toegebracht aan de organisatie, aan andere vrijwilligers of aan derden en de lichamelijke en materiële schade geleden door vrijwilligers bij ongevallen tijdens de uitvoering.

Er is een onkostenvergoeding voorzien op basis van door hen overgelegde onkostenstaten.

Inzake vrijwilligerswerk zijn een aantal principes van belang.

-
- ✓ Vrijwilligerswerk moet als aanvullend beschouwd worden bij het professionele dienstverleningsaanbod.
 - ✓ Het moet onder controle en onbezoldigd blijven en niet leiden tot georganiseerd zwartwerk of onderbetaald professioneel werk.
 - ✓ De vrijwilligers hebben recht op een reële onkostenvergoeding, een sluitende verzekering, aangepaste vorming, inspraak en ondersteuning.

3 HUIDIGE WETGEVING - NIEUWE VOORSTELLEN

Intussen werd een wetsvoorstel ingediend tot instelling van een statuut voor de vrijwilligers. Het voorstel van de dames Creyff en D'Hondt werd op 12/10/2000 in overweging genomen en is thans hangende in de Commissie Sociale Zaken.

Dit voorstel wil ingeval van schade een oplossing bieden wat de aansprakelijkheid betreft ten overstaan van derden, en de organisatie waarvoor de vrijwilliger werkt. De vrijwilligersorganisaties worden verplicht een verzekering af te sluiten.

Het wetsvoorstel beoogt ook het sociaal rechterlijk statuut van de vrijwilliger op te lossen. De onkostenvergoedingen en giften die de vrijwilligers ontvangen worden niet als loon beschouwd. Er wordt een regeling voorzien voor uitkeringsgerechtigden die vrijwilligerswerk willen verrichten en men wil een oplossing voorstellen inzake de fiscale behandeling van vergoedingen aan vrijwilligers.

In het wetsvoorstel wordt een echte bepaling gegeven van wat men onder vrijwilligerswerk verstaat:

"vrijwilligerswerk betreft een activiteit met onverplicht karakter die door een natuurlijke persoon onbezoldigd en zonder dat een specifieke socio-affectieve band eraan ten grondslag ligt, in min of meer georganiseerd verband wordt verricht ten behoeve van anderen of de samenleving in haar geheel".

Daarmee onderscheidt vrijwilligerswerk zich o.m. van beroepsarbeid, mantelzorg (zorgen voor familie of naaste omgeving en zelfhulp).

- ✓ Onverplicht karakter: de stap om gratis werk te verrichten wordt vrijwillig gezet zonder dat het juridisch afdwingbaar is (een stage, PWA, alternatieve sanctie is geen vrijwilligerswerk).
- ✓ Onbezoldigd karakter: dus geen kost en inwoon, principieel gratis maaltijden en drank, gratis ingangstickets enz. Wel wordt voorzien in een vrijstelling van kostenvergoeding tot een bepaald forfait (maximaal 1.000 frank per dag en 40.000 frank per jaar).
- ✓ Het georganiseerd verband kenmerkt het vrijwilligerswerk.

Zijn dus uitgesloten van dit voorstel van statuut:

- ✓ beroepsarbeid;
- ✓ semi-agorale arbeid (bv. vrijwillige brandweer, onthaalmoeders, au pairs, betaalde lesgevers, voetbalstewards en mensen die een lichte bezoldiging ontvangen voor hun inzet;
- ✓ mantelzorg, zelfhulp;
- ✓ alle arbeid die juridisch afdwingbaar is (stage van school of RVA, een alternatieve sanctie van de Rechtbank, een klus van PWA).

De begrippen onbezoldigd, onverplicht of vrijwillig zijn dus cruciaal.

Naast de verzekeringen **burgerlijke aansprakelijkheid en ongevallen** wordt thans ook een **verplichte verzekering rechtsbijstand voorzien**.

- ✓ Het wetsvoorstel zoekt een oplossing voor de sociale-zekerheidsrechterlijke knelpunten.
- ✓ Voor de werkloze en bruggepensioneerde vrijwilligers wordt een versoepeling van de procedure tot aanvraag van een voorafgaandelijke toelating voorgesteld. Momenteel is **steeds** een aanvraag nodig aan de directeur van het plaatselijk werkloosheidskantoor. Men voorziet thans een lijst van onbezoldigde activiteiten die onbetwistbaar als vrijwilligerswerk worden gekwalificeerd en een formulier tot algemene toelating van vrijwilligerswerk. Ook zouden door het hoofdbestuur van de RVA erkende organisaties zelf een aanvraag voor hun kandidaat-vrijwilligers kunnen indienen.
- ✓ Voor gepensioneerden zou een volledige vrijstelling van aangifteplicht van onbezoldigde activiteiten worden bepleit.
- ✓ Voor arbeidsongeschikten wordt eenzelfde soepele regeling voor vrijwilligerswerk voorgesteld als deze die geldt voor slachtoffers van een arbeidsongeval of beroepsziekte waar geen cumul, zelfs niet met bezoldigde arbeid, de uitkering in de weg staat.

Nu mag een arbeidsongeschikte werknemer geen enkele activiteit uitoefenen, ook niet als die onbezoldigd is.

- ✓ Fiscaalrechterlijk is de huidige vrijstelling (maximum 1.000 frank per dag -

40.000 frank per jaar) geen recht maar een gunst vanwege de fiscale administratie. Er wordt vooropgesteld de forfaitaire vrijstelling te specificeren naar onderscheiden onkostenposten zoals: reiskosten, telefoonkosten, verblijfskosten, werkkledij en materiaal.

Nog enkele woorden over hetgeen genoemd wordt de “vergoede vrijwillige inzet” waarbij een beperkte vergoeding wordt verstrekt die de reële kosten overstijgt en die evenmin, omwille van het systematisch karakter als een vrijgevigheid kan worden gekwalificeerd. Komt voor bij babysitten, au pair, voetbalstewards, vrijwillige brandweer, bij de civiele bescherming en andere... Deze activiteiten kaderen in een bredere maatschappelijke ontwikkeling.

Men noemt ze **semi-agorale** arbeid.

Er leeft een terechte eis in de vrijwilligerswereld om vrijwilligerswerk en vormen van vergoede vrijwillige inzet als 2 duidelijk van elkaar onderscheiden realiteiten op te vatten.

Er zou ook voor hen die activiteiten van vergoede vrijwillige inzet verrichten, een aangepast statuut dienen tot stand gebracht.

Volksvertegenwoordiger mevrouw De Meyer bracht bovendien een nieuwe benadering van het probleem. Zij plaatst niet langer het georganiseerd verenigingsleven maar de individuele vrijwilliger centraal. Ook de man die een zieke buur verzorgt, of de tuin van een bejaarde onderhoudt, moet voldoende verzekerd worden. Daarom wil mevrouw De Meyer een uitbreiding van de familiale polis waarin de notie vrijwilligerswerk voorzien is en gratis verzekerd wordt. Wat er gebeurt met een eventuele franchise is niet besproken.

Tot daar de stand van zaken op wettelijk vlak.

4 BESLUIT

De commissie seniorenvrijwilligers heeft tijdens een vijftal samenkomsten het huidig statuut van de vrijwilligers onder de loupe genomen: zowel vanuit sociaalrechterlijk als vanuit het fiscaalrechtelijk oogpunt.

Veel aandacht werd ook besteed aan het probleem van de diverse verzekeringen. Aangezien het nu reeds hoog aantal vrijwilligers nog gestadig toeneemt is het noodzakelijk dat er eens en voorgoed klaarheid komt in het juridisch statuut van de vrijwilliger. Vermits er een reëel onderscheid bestaat tussen 3 soorten vrijwilligers: de vrijwilligers die onbezoldigd functioneren via een organisatie, dezen die semi-agoraal werken en derhalve een kleine vergoeding ontvangen voor hun werk en tenslotte de vrijwilligers die onbezoldigd optreden buiten iedere organisatie, vindt de commissie dat voor elke categorie een definitief statuut dient te worden vastgelegd. Met aandrang wordt aan de parlementariërs gevraagd hiervan binnen de kortste keer werk te maken door de ingediende wetsvoorstellen geamendeerd of niet goed te keuren.

Wat de individuele vrijwilligers betreft wordt gevraagd er voor te zorgen dat de voorziene vrijstelling in de polis burgerlijke aansprakelijkheid niet toegepast wordt.

Er wordt ook op aangedrongen dat, wanneer ingevolge een ongeval opgelopen tijdens de uitvoering van het voluntariaat, een persoon volgens het stelsel van het gemeen recht door een rechtbank een schadeloosstelling krijgt toegewezen, deze schadeloosstelling fiscaal wordt vrijgesteld.

Meer op het lokaal vlak wordt gevraagd dat de politieke partijen in de Gentse Raad formeel het vrijwilligerswerk zouden waarderen, aanmoedigen en ondersteunen: bv. door het

- ✓ oprichten van lokale steunpunten.
- ✓ aanleggen van databanken over organisaties en vrijwilligers.
- ✓ ten laste nemen of tussenkomen in de kosten van de verzekeringen.
- ✓ subsidiëren of zelf organiseren van de vorming voor de vrijwilligers.
- ✓ nog grotere subsidiëring van de organisaties die aan de gestelde voorwaarden voldoen.
- ✓ bevorderen van de contacten tussen de vrijwilligers en de organisaties.
- ✓ aanmoedigen van het vrijwilligerswerk op diverse wijzen (o.m. reeds het

toekennen van prijzen van toewijding en van zorg) maar ook met andere te onderzoeken middelen.

- ✓ registreren van alle vrijwilligerswerkers en hun erkenning.
- ✓ oprichten van een financieel fonds waarop onder bepaalde wel vastgelegde voorwaarden een beroep kan gedaan worden.

Deze opsomming is exemplatief en zeker niet beperkend.

5 SLOTBEDENKING

Gelet op wat voorafgaat kunnen wij besluiten dat het vrijwilligerswerk een grote rol speelt in onze samenleving, dat het nog verder dient aangemoedigd en uitgebreid en dat klaarheid en eenvormigheid in de juridische toestand van ieder soort vrijwilliger hiertoe kan bijdragen.

6 DANKWOORD

Het Seniorenvrijwilligersplan kwam tot stand dankzij de actieve inzet van de leden van de “*Commissie Seniorenvrijwilligers*”: Geo Conserrière (†), Herman De Grauwe, Tom Deleu, Marijke De Moor, Germaine Depue Gertjie Henderick, Francine Van der Graaf, Antoon Sleewaert. Deze Commissie dankt allen die hen hierbij hebben geholpen met advies, documentatie of inbreng.